

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет(інститут) географічний

Кафедра економічної та соціальної географії

СИЛАБУС

вибіркового освітнього компонента

Географія людського потенціалу

(назва ОК)

підготовки **магістра**

(назва освітнього рівня)

спеціальності **A 4 Середня освіта**

(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми **Середня освіта (Географія)**

(назва освітньо-професійної, освітньо-наукової / освітньо-творчої програм)

Силабус освітнього компонента «Географія людського потенціалу»
підготовки магістр, галузі знань А 4 Освіта, спеціальності А 4 Середня освіта,
предметної спеціальності А 4.07 Середня освіта (Географія), за освітньою
програмою Середня освіта (Географія)

Розробник: завідувач кафедри економічної та соціальної географії,
к. геогр. н., доц. **Погребський Т. Г.**

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

_____ **Потапова А. Г.**

**Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри
економічної та соціальної географії**
протокол № 1 від 27 серпня 2025 р.

Завідувач кафедри: _____

Погребський Т. Г.

© **Погребський Т. Г., 2025**

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, Освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	А 4 Освіта А 4 Середня освіта Середня освіта (Географія) магістр	Вибіркова
120 год. 4 кредити		Рік навчання – 2
		Семестр – 3
ІНДЗ: немає		Лекції – 10 год.
		Практичні – 14 год.
		Самостійна робота – 88 год.
Мова навчання	Консультації – 8 год.	
	Форма контролю: залік	
	українська	

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Викладач	Погребський Тарас Георгійович
Науковий ступінь	Кандидат географічних наук
Вчене звання	Доцент
Посада	Завідувач кафедри економічної та соціальної географії
Профайл	https://wiki.vnu.edu.ua/wiki/Погребський_Тарас_Георгійович
Телефон	+380994962521
e-mail	pogrebnyi.taras@vnu.edu.ua
Дні занять	https://ps.vnu.edu.ua/cgi-bin/timetable.cgi?n=700

III. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Анотація освітнього компонента. Силабус вибіркового освітнього компонента «Географія людського потенціалу», складено з урахуванням можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти магістерського рівня.

Освітній компонент «Географія людського потенціалу» спрямований на формування орієнтованої на розвиток соціально-економічної культури в українському суспільстві, а також сприяння розширенню можливостей людського розвитку в Україні через поширення прогресивних знань та ідей розвитку людського потенціалу. Інформаційне, змістовне наповнення цього курсу цілковито й безпосередньо пов'язане з важливими, нагальними питаннями життєдіяльності людини – забезпеченням здоров'я і продовженням тривалості життя, підвищенням рівня освіти і розширенням можливостей її набуття, зростанням рівня життя, подоланням необгрунтованої нерівності, гендерним розвитком, вирішенням екологічних проблем. Вивчаючи цей курс Ви паралельно виховуватимите в собі правильне розуміння сутності цивілізаційного прогресу й особистісного розвитку, раціональне ставлення до

власного людського потенціалу, вміння нарощувати й ефективно використовувати свій людський капітал, забезпечувати своїми силами власний розвиток, усвідомлено досягати реалізації своїх інтересів у соціально-економічній сфері. Ті проблеми, які Ви матимете змогу вивчати обравши дисципліну «Географія людського потенціалу» стають визначальними, домінуючими при переході до соціально орієнтованої ринкової економіки. Тому вміння їх грамотно досліджувати відкриває перед Вами широкі можливості реалізації у науковій сфері, а навички ефективно вирішувати їх стають характеристикою, яка суттєво підвищує Вашу кваліфікацію, Ваші шанси стати висококласним спеціалістом, активним громадянином, сучасною розвиненою людиною. Ідеї людського розвитку, якими наповнена дана дисципліна, формування системи теоретичних і практичних знань про категорії, поняття, чинники, закономірності та способи його забезпечення сприятимуть активному розвитку Вашого людського потенціалу, який є не просто наймогутнішим чинником, а метою і критерієм соціально-економічного зростання.

Пререквізити

Загальне розуміння навчального матеріалу з суспільної географії.

Постреквізити

Освітні компоненти, для вивчення яких потрібні знання, уміння й навички, що здобуваються по завершенню вивчення даного освітнього компонента.

Мета і завдання освітнього компонента

Мета вивчення освітнього компонента «Географія людського потенціалу» – формування у здобувачів освіти теоретичних і практичних знань з питань регулювання процесів розвитку та використання людського потенціалу.

Основними завданнями вивчення освітнього компонента «Географія людського потенціалу» є формування знань з теорії управління людським потенціалом; набуття практичних навичок застосування ефективних методів управління трудовим потенціалом; формування та розвиток професійних здібностей у майбутніх фахівців самостійно здійснювати аналіз людського потенціалу та стану його використання, а також розробляти пропозиції щодо вирішення наявних проблем.

У процесі опанування освітнього компонента «Географія людського потенціалу» формуються такі загальні навички (**Soft Skills**):

Критичне та аналітичне мислення – уміння аналізувати соціально-економічні процеси й явища у глобальному та регіональному вимірі, робити узагальнення й висновки.

Проблемно-орієнтоване мислення – здатність виявляти проблеми розвитку людського потенціалу регіонів світу, генерувати ідеї для їх вирішення, оцінювати можливі наслідки рішень.

Комунікаційні навички – уміння аргументовано висловлювати власну позицію усно й письмово, презентувати результати аналітичних досліджень, здійснювати міжкультурну комунікацію.

Робота в команді – здатність до конструктивної та безпечної взаємодії з іншими учасниками освітнього процесу, навички кооперації у групових проєктах.

Самоорганізація та тайм-менеджмент – уміння планувати навчальну й дослідницьку діяльність, працювати автономно та ефективно розподіляти час.

Інформаційна грамотність і цифрові навички – здатність працювати з освітніми й науковими ресурсами, застосовувати ІКТ, бази даних, картографічні та ГІС-технології.

Культура академічної доброчесності – уміння дотримуватися етичних і професійних норм, формувати культуру академічної доброчесності у здобувачів освіти.

Глобальна та міжкультурна компетентність – розуміння соціально-економічних процесів у світовому вимірі, здатність орієнтуватися в міжнародному освітньо-науковому просторі.

Структура освітнього компонента (денна форма навчання)

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції.	Практичні роботи	Самостійна робота	Консультації	Форма контролю */ Бали
Тема 1. «ГЕОГРАФІЯ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ» ЯК НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА	20	2	2	15	1	ДС, ДБ, ТР/12
Тема 2. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ В СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ КОНЦЕПЦІЯХ	20	2	2	15	1	ДС, ДБ, ТР/12
Тема 3. ТЕОРІЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ ЯК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ОСНОВА КОНЦЕПЦІЇ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ	20	2	2	15	1	ДС, ДБ, ТР/12
Тема 4. КОНЦЕПЦІЯ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ ПРООН	20	2	2	15	1	ДС, ДБ, ТР/12
Тема 5. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ	40	2	6	28	4	ДС, ДБ, ТР/32
Контрольна робота						20
Всього годин / Балів	120	10	14	88	8	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

Завдання для самостійного опрацювання

Завдання самостійної роботи здобувачів освіти вважаються виконаними, якщо вони: здані у визначені терміни; повністю виконані (розкривають тему завдання); не мають логічних і розрахункових помилок.

Питання для самостійного опрацювання

1. Взаємозв'язок соціально-економічного розвитку та людського потенціалу, як одна з ключових проблем соціально-економічних досліджень.
2. Людський капітал як частина трудового потенціалу.
3. Інвестиції в людський капітал.
4. Людський розвиток як процес розширення людського вибору та підвищення рівня життя населення.
5. Способи оптимізації зв'язку між соціально-економічним розвитком та людським потенціалом.
6. Аналіз динаміки Індексу людського розвитку та його складових в Україні.
7. Система показників, що характеризують людський розвиток регіонів України.
8. Динаміка показників рівня людського розвитку регіонів України.
9. Стан здоров'я та рівень смертності населення України.
10. Соціальні причини низької народжуваності, хвороб та смертності.
11. Взаємозалежність рівня освіти і стану здоров'я населення.
12. Інтелектуальний потенціал суспільства.
13. Система освіти України, як фактор національного розвитку.
14. Рівень культури як результат і чинник людського розвитку.
15. Співвідношення понять “трудові ресурси”, “трудоий потенціал”, “економічно активне населення”, “людський фактор”, “людський капітал”.
16. Основні чинники, що впливають на формування та розвиток трудового потенціалу: соціально-економічні, науково-технічні, психологічні.
17. Соціальні стандарти.
18. Економічна нерівність і можливості людського розвитку.
19. Бідність як головна перешкода людському розвитку.
20. Вимірювання бідності населення.
21. Державна політика подолання бідності.
22. Рівень життя населення України.
23. Гендерна нерівність у людському розвитку.
24. Гендерна нерівність на ринку праці.
25. Основні положення соціальної політики рівних можливостей.
26. Еволюція гендерних ролей і можливості людського розвитку.
27. Гендерні стереотипи у виборі професії і роду діяльності.
28. Відмінності у здоров'ї та тривалості життя чоловіків і жінок.
29. Гендерна справедливість щодо одержання освіти.
30. Соціальні причини відмінностей у рівнях доходів залежно від статі.
31. Вимірювання людського розвитку з урахуванням гендерних відмінностей.
32. Екологічні проблеми України в контексті сталого розвитку.
33. Соціальний капітал в контексті сталого людського розвитку.

Методи та форми навчання

Словесні методи: лекція, пояснення, розповідь, бесіда: відбувається з використанням традиційних засобів навчання у поєднанні з засобами ІКТ.

Наочні методи: мультимедійні презентації.

Практичні методи: розв'язування задач з професійно-орієнтованим змістом.

Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації: дискусії і диспути, створення ситуації пізнавальної новизни та зацікавленості.

Методи контролю: індивідуальне та фронтальне опитування, дискусія, залік.

Методи самоконтролю: самостійний пошук помилок, уміння самостійно критично оцінювати свої знання, визначати пріоритетні напрямки власного навчального процесу, самоаналіз.

Форми роботи: індивідуальна, групова, фронтальна.

Форми організації навчання: лекційні заняття, практичні заняття, самостійна робота.

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика викладача щодо студента

Відвідування занять дає можливість отримати задекларовані загальні та фахові компетентності, вчасно і якісно виконати завдання. Пропущені заняття можна відпрацювати у визначений час згідно графіка. За умови індивідуального навчального графіка студент має можливість отримати позитивну оцінку завдяки виконанню планових завдань та контрольного опитування. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

Для одержання високого рейтингу необхідно виконувати наступні умови:

– не пропускати навчальні заняття, не спізнюватися на них та не займатися сторонніми справами на заняттях;

– чітко й вчасно виконувати навчальні завдання та завдання для самостійної роботи.

За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі (змішана форма навчання) за погодженням із деканатом та керівником курсу.

Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:

– посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

– дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

– надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;

– контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;

– об’єктивне оцінювання результатів навчання.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

– самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

– посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

– дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

– надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Відповідно до частини 4 статті 42 Закону України «Про освіту» основними видами порушення є: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ’єктивне оцінювання, надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання; вплив у будь-якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного (науково-педагогічного) працівника з метою здійснення ним необ’єктивного оцінювання результатів навчання.

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.

Виконані завдання студентів мають бути їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших осіб є прикладами можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Політика щодо дедлайнів та перекладання

Поточний контроль засвоєння навчального процесу за темами освітнього компонента здійснюється під час проведення практичних занять згідно з розкладом.

Якщо здобувач освіти отримав бал за темою освітнього компонента менший за максимальний, він має право лише один раз повторно скласти поточний контроль за темою (усна відповідь та виконання завдань).

Зараховується найвищий результат. Скласти поточний контроль за темою можна на консультації у вільний від аудиторних занять час.

У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), він має право на консультаціях, а також з використанням ресурсів електронного курсу на платформі Moodle, відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми.

Ліквідація академічної заборгованості здійснюється централізовано для усіх здобувачів освіти у визначений викладачем час. З графіком консультацій можна ознайомитися на кафедрі та на електронному курсі на платформі Moodle. Кінцевий термін перескладання та ліквідації заборгованості обмежується початком заліково-екзаменаційної сесії.

Неформальна освіта при викладанні дисципліни

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здійснюється відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки» (https://ed.vnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2024/09/2024_Визнання_резул_татів_ВНУ_ім._Л.У._ред.pdf). Сертифікати участі у майстер-класах (семінарах, курсах тощо) на тематику, яка відповідає темам курсу, є достатньою підставою для зарахування відповідних тем. У межах навчального року Університет може визнати результати навчання, набуті в неформальній та/або інформальній освіті, в обсязі не більше як 10 % загального обсягу кредитів, передбачених ОП. На магістерському рівні – не більше ніж 5 кредитів.

V. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ ТА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час поточного контролю за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом освітнього компонента. У цьому випадку завдання із цих видів поточного контролю оцінюються, в діапазоні від 0 до 100 балів. Мінімальна позитивна кількість балів – 60. Здобувач освіти може додатково скласти на консультаціях із викладачем ті теми, які він пропустив протягом семестру (з поважних причин), таким чином покращивши свій результат рівно на ту суму балів, яку було виділено на пропущені теми. У випадку, якщо здобувач освіти набрав менше ніж 60 балів він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку – 100.

Поточна оцінка – це сума балів, які отримує здобувач за:

- поточну роботу з відповідних тем;
- виконання завдань з відповідних тем (під час аудиторного заняття та на платформі електронного курсу Moodle).

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на окремих його завершальних етапах у формі заліку.

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Навчальна дисципліна оцінюється за 100 бальною шкалою. Переведення балів внутрішньої 100 бальної шкали в національну шкалу здійснюється наступним чином:

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 - 81	
67 - 74	
60 - 66	
1 – 59	Незараховано (необхідне перескладання)

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Погребський Т. Г., Голуб Г.С. Географія людського потенціалу: конспект лекцій. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2021. 111 с.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна

1. Барський Ю., Пугач С., Голуб Г., Погребський Т., Гнип А., Дзямко О., Кошулинська Т., Лотоцький Н, Мельничук М. Соціально-демографічне дослідження міст обласного підпорядкування Волинської області: колективна монографія / за ред. Ю. Барського. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2020. 142 с.

2. Статистичні щорічники України 2020–2025 рр. *Держкомстат України*
URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

3. Kateryna Sehida, Liudmyla Niemets, Taras Pohrebskyi, Kostiantyn Niemets, Ievgeniia Telebienieva, Gennadii Golub (2020). Formation of human potential of the region in the conditions of demographic crisis (on the example of regions of Ukraine). *Proceedings of the 36th International Business Information Management Association Conference (IBIMA)* (Granada, Spain 4–5 November, 2020). Editor Khalid S. Soliman. Seville, International Business Information Management Association (IBIMA), p. 1740-1750 (Scopus, Web of Science).

4. Niemets L., Sehida K., Kravchenko K., Telebienieva I., Pohrebskyi T. (2020). Regional settlement systems in Ukraine: features of development in terms of decentralization reform. *Human Geography Journal*, 29, 6–17.
<https://doi.org/10.26565/2076-1333-2020-29-01>

5. Potapova A., Golub G., Pogrebskyi T. (2022). Divorce as an aspect of demographic behavior of the Volyn region population. *Journal of Geology, Geography and Geoecology*, 31(1), 133–141.
<https://doi.org/https://doi.org/10.15421/112213>.